

Підручник, наповнений Любов'ю...

Іван Марчук «Пробудження»

«Зарубіжна література. 9 клас» / О.О. Ісаєва, Ж.В. Клименко, А.О. Мельник, О.К. Бицько. – Київ: УОВЦ «Оріон», 2017.

З ЛЮБОВ'Ю

- ❖ до світу і життя;
- ❖ до Богом даної нам Батьківщини;
- ❖ до літератури і читання;
- ❖ до курсу «Зарубіжна література»;
- ❖ до тих, хто його розбудовував;
- ❖ до тих, хто його розвиває сьогодні;
- ❖ і, звичайно, до УЧНЯ, читача ХХІ століття, якому судилося відкрити цей підручник...

Автори підручника

Жанна Клименко,
доктор пед. н., проф.

Олена Ісаєва,
доктор пед. н., проф.

Анжела Мельник,
канд. пед. н., доц.

Кафедра методики
викладання світової
літератури

НПУ ім. М.П. Драгоманова

Оксана Бицько,
старший викл.

**Підручник пропагує
читацькоцентричну
парадигму навчання,
у центрі якої не
художній текст, а
читач, який сприймає і
декодує цей текст, дає
йому власну
аргументовану оцінку.**

*З любов'ю до
учня-читача*

Г. Горін поставлено численні вистави знято однойменний фільм (СРСР, 19 років). Цікаве режисерське рішення і історичному театрі маріонеток (2002 р. чук). Зокрема у виставі використано з розмірами: на сцені одночасно за зріст (ролі Свіфта і лікаря Симпсона) хітні ляльки-лілігити. При цьому Сві не керує ляльками і мудро мовчить відбувається. Як ви думаєте, яку це жисера?

Фрагменти вистави «Буденкок», Творчі майстерні «Театр (режисер Михайло

Johann Wolfgang von Goethe
(1749–1832)

У свідомості всього людства він є найвищим німецьким поетом і водночас однією з найвищих вершин світової поезії.

Дмитро Наливайко, український літературознавець

СВІТОЧ ПОЕЗІЇ І НАУКИ

Йоганн Вольфганг Гете — найвизначніший представник культури Просвітництва. У його особистості поєдналися письменник, філософ та дослідник, жовква із цих граней починано візерунок відображення особливості епохи Розуму.

У науковій нагоді походить на ці рівні то яких просвітниць одилося майбутній турті-на-Майні а тті він написав і пранда: «Поса д знавом Діан у нього люб'яне радді передбач

З любов'ю до
учня-читача

Підручник як
справжня книга
для читання,
яка спонукає до
власних думок, є
цікавою,
пізнавальною і
доступною для
учня-читача.

ОЛЕНА ІСАЄВА, ЖАННА КЛИМЕНКО,
АНЖЕЛА МЕЛЬНИК, ОКСАНА БИЦЬКО

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

Підручник для 9 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України

Київ
Оріон
2017

Наш підручник
не тільки навчає,
а й допомагає
зрозуміти і
розкрити себе й
навколишній світ
через читання.

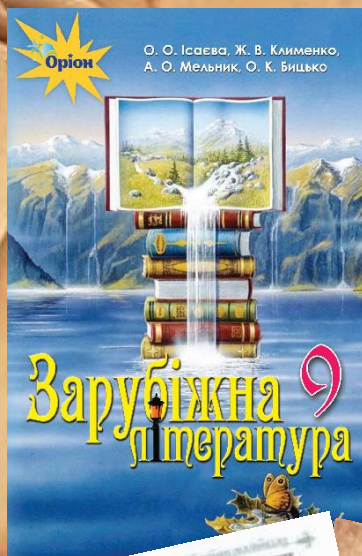
З любов'ю до учня-читача

«Відкритість»,
діалогічний та
полемічний
характер викладу
матеріалу,
доступність,
ненав'язування
певної точки зору
— це наша
принципова
позиція.

З любов'ю до
учня-читача

Ми пропонуємо школярам стати співавторами літературних творів, які вони будуть читати, їх своєрідними дописувачами у своїх думках і уяві.

ЮНІЖИ, ЩО НАС ОБИРАЮТЬ,
АБО ЗАІМАЮТЬ ПІДСМАКІВ

ПІВНАС'Ю СЕБЕ І СВІТ ЧЕРЕЗ ЛІТЕРАТУРУ

Я сподіваюся, що ми зможемо передати нашим дітям
світ, де вони будуть читати і їх будуть читати, де вони
будуть уявляти і розуміти.

Ніа Гейман, англійський письменник-фантаст

- ◆ Цей розділ називається «Книжки, які нас обирають». Поясніть, як ви його розумієте. Розкажіть про ті книжки, що обирали вас під час вивчення курсу зарубіжної літератури. А які книжки обирали ви?
- ◆ На першій сторінці підручника ми запросили вас до співтворчості, запропонували стати співавторами літературних творів, йогини своєрідними дописувачами у ваших думках та уяві. Як ви зрозуміли це завдання? Чи вдалося вам його виконати? Поділіться своїми здобутками, а, можливо, і розчаруваннями.
- ◆ Складіть асоціативний ланцюжок на тему «Книжки — ...». Презентуйте його в класі.
- ◆ Протягом навчального року ви багато читали творів різних національних літератур, віртуально подорожували у простори й часі, дізнавалися про щось нове й познавали себе... Розкажіть, які з прочитаних творів світової літератури справили на вас особливе враження й чому. Чи були серед них такі, що змусили вас про щось замислитися, можливо, навіть змінити щось у вас?
- ◆ Твори зарубіжної літератури ви відкривали для себе завдяки невідомій праці перекладачів. Що ви знаєте про здобутки української перекладацької школи? Які нові імена відкрили для себе?
- ◆ Прокоментуйте думку українського перекладача й літературознавця Ростислава Доценка: «Перекладна література в Україні має таку саму драматичну історію, що й література оригінальна, тільки вдовго драматичнішу. Усі нагали на мову, на писемство немірно таким обухом спливали на переклад».
- ◆ У класі проведіть дискусію на тему «Яка література сьогодні користується найбільшим попитом і чому?».

З любов'ю до учня-читача

Україноцентричний підхід до навчання

Уламки вір. Уламки сподівань —
 теж закарешують божественну душу, що,
 мабуть, вже не віднайтись самому.

епіграфи українських авторів

СКАРБНИЙ АНТИЦИПТИВ-КІНІН

висловлювання українських дослідників

Свідомий літературний процес XX — початку XXI ст. позначений епікюризмом і взаємодією різних стилів, жанрів і форм.

XX століття характеризується як свій стрімкий духовно-естетичний розвиток, так і глибокі відступи в інновації, зменшення впливу людської душі, ухвалення в історію людства масштабних актів насильства і внаслідок цього в найсучасніші часи епохи. Це століття характеризувалося і революцій, бурхливим прогресом і тоталітарними режими, трагічні окремі людські і навіть цілі народи. Численні драматичні події цієї епохи створили серйозний вплив на розвиток культури людства. Настільки багатих і вихідних передбачення мистецтва належить театрознавству, адже змішаність не тільки соціальних утрат, утворюючи нові моральні пріоритети, формуючи новий світогляд, нові закони людства одні в інших існує людської діяльності людства.

Одним з керівників досягнень цієї епохи стала й література, що позначена свободою самовираження письменників, різноманітністю жанрів, тем і стилів, оригінальними формами відображення дійсності.

На межі XX–XXI ст. у суспільстві відчувається ще більша нечужорідність культурних традицій минулого. Система зане-

відомості про
пам'ятні місця
України

шляху, який веде до пам'ятки. Пам'ятник Пушкіну в Кам'янці

матеріали про українських перекладачів

ілюстрації
українських
художників

З любов'ю до України

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА БІБЛІОЛОГІЇ

Перекладач, учений, критик і поет,
Закоханий в Елладу і поетів Риму,
Плекав класичний ритм і срібнодзвонуву риму
Великий ерудит, природжений естет.

Прихильник строгих форм різьби двінак сонет.
Перекладав поетів світових перлини,
Нещадно розбивав протинічних доктрини,
І кожен рік мичів його високий лет...

В часи саволі безглузді, п'ятими і зла,
Кого засліплен багатий культ кували,
В неволі дальній, де німа холодна мла,
Миколи Зерова не стало.

Олена Теліга

Щі рядки української поетеси, громадського діяча Олени Теліги стисло, але змістовно розкривають основні аспекти життя й творчості **Миколи Константиновича Зерова (1890–1937)**. Як зазначає М. Рильський, цей видатний український перекладач, поет, літературний критик «несправедливо, злочинно репресований в часи культу особи Сталіна, [...] на багато років викреслений був з української літератури, — нікто з молодих його не читав і не міг читати». Він відзначився насамперед перекладами творів давньоримських поетів Вергілія, Горация, Овідія та інших. Але не тільки переклади римської літератури залишили нам у спадок Микола Зеров, а й вірші російської, французької, англійської, польської літератури, вірші Григорія Сковороди, написані латинською.

Підручник презентує твір як «незавершену завершеність», дає поштовх для самостійних роздумів, вчить перекладати прочитане на мову власних понять і вражень.

З любов'ю до літератури і читання

Підручник як книга для читання, що створена за законами мистецтва:

БЛАЗЕНЬ ЧИ ПРОРОК?

Англійського драматурга ірландського походження Шоу називають руйнівником театральних мистецтв, одним із засновників гострої сатири ХХ ст., майстром сатири, гумору та королем пародії. Присвячених йому праць трапляються книги й такі ж яскравими назвами, як «Блазень чи пророк?», «Святий?», «Арлекін чи мудрець»? Ким же він був? Спробуємо розібратися, зашифрувавши в життєписі цілі пої людини.

Народився Бернард Шоу 26 липня 1856 р. в Дублі (Ірландія), у місті, яке, як ви пам'ятаєте, є також новою славовісним сатириком Дж. Свіфта. Батько м письменника — торговець збіжжям — був людиною

Шолом-Алейхем
שולמ אַלעכעם
(1859-1916)

Представником якої національної літератури світу є Шолом-Алейхем? Прогідайте, що ви знаєте про нього та культуру, яку він представляє.

Не твори Шолом-Алейхема ви читали в попередні роки? Поділіться своїми спогадами про враження від прочитаного.

Він живив нас у спадок любові і сміху: любов до простої людини і сміх перед лицем нещастя.
Бел Карфман, американська письменниця

«СОЦІАЛЬНИЙ ПИСЬМЕННИК ПОХМУРИХ БУДІВ»

Коли ми чуємо назви «єврейська література», то перше, що виникає в нашій уяві, — це уявлення, добра, лагідна, щира і трішки сумна. Ще жаль — і в свідоцтві виявляються обличчя чоловіка середніх років в окулярах, край сіло яких, жаль для промені сонця, дивляться добри прикриті очі. Потім м'який, закріплений... Це Шолом-Алейхем — відомий єврейський письменник і драматург та наш із вами співвітчизник!

Він народився йому даровано було ім'я стародавнього царя Ізраїлю, славного своєю мудрістю, — Соломон, або, як казали у єврейській мові, Шолом. Нія від прадаві дісталося йому.

З любов'ю до літератури і читання

- ❖ образні назви розділів, статей про письменників;
- ❖ епіграфи;
- ❖ емоційний стиль викладу матеріалу;
- ❖ роль деталей в оформленні підручника.

ДІЗНАЄМОСЬ ПРО ВИДАТНУ ОСОБИСТІСТЬ

«Скромним генієм» називають **Миколу Олексійовича ЛУКАША (1919–1988)**, видатного українського перекладача, який знав більш ніж 20 мов і подарував українському читачеві понад 1000 видатних творів світової літератури від 100 авторів.

Неперевіршений майстер української літератури Григорій Кочур писав так: «Навряд чи зроблено переклади такої майстерності, як переклади Миколи Лукаша».

Микола Лукаш

цілому світі належить місце особливе, виняткове. [...] Переклад — рідкісне явище не лише в українській, а й у будь-якій мові.

М. Лукашу довелося пережити вимушений «позаод» після того, як він 1973 р. заступився за літературолюбця, засудженого за «антирадянську» працю «Інтернаціоналізація?», і запропонував посадити у в'язницю себе за туберкульоз побратима по перу. Це був період, за словами сучасного українського письменника Стріки, «літературної та громадянської сміливості».

Микола Бажан

Максим Рильський

Григорій Кочур

Іван Франко

Наголошення на ролі художнього перекладу та перекладачів

Микола Зеров

Григорій Косинка

Юрій Жилко

Михайло Чернявський

ДІЗНАЄМОСЬ ПРО ВИДАТНУ ОСОБИСТІСТЬ

Дмитро Паламарчук

Вірш «Хотів би жити знов у горах...» ви читали в перекладі одного з найяскравіших представників української перекладацької школи **Дмитра Хомича ПАЛАМАРЧУКА**.

У його перекладацькому доробку, крім поезій Байрона, — усі сонети Шекспіра, твори А. Міцкевича, Ю. Тувіма, Г. Гейне, Ф. Петrarки, Ж. Верна, Стендаля, Г. Уеллса та інших класиків світової літератури.

Доля цього перекладача є велично-трагічною, багато в чому вона відображає загальну долю українського перекладацтва. Під час Другої світової війни Д. Паламарчук служив у танковій частині, потрапив у полон, звідки йому вдалося втекти. Потім, опинившись у м. Первомайську Миколаївської обл., познайомився з членами ОУН, які вели підпільну боротьбу з німецькими та румунськими окупантами. Гестапо напало на слід українського підпілля, і Д. Паламарчукові довелося пережити другий арешт, з якого знову вдалося вибратись. Далі майбутній перекладач за направленням проводу ОУН опинився на Волині, де співпрацював з УПА (писав пісні, гасла, нариси для повстанців). За зв'язок з

Справжнє безсмертя мистецтва — не в погруддях зацькованих геніїв, а в перекладах. Справжня свобода мистецтва — не в зухвалих маніфестах, а в перекладах.

Душа мистецтва живе донорською кров'ю перекладачів.

Марина Новикова

З любов'ю до України

Увиразнення діяльності тих, хто стояв біля витоків курсу «Зарубіжна література»

Кіра Шахова

ДІЗНАЄМОСЬ ПРО ВАЖЛИВУ ОСОБИСТІСТЬ

ШАХОВА Кіра Олександрівна (1926–2003) — відомий український літературознавець і мистецтвознавець, доктор філологічних наук, заслужений професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Дивовижно багатогранна особистість, письменниця, художниця, університетський викладач, яка багатьом поколінням студентів подарувала впевненість у тому,

що добро знання перемагає зло невігластва. Автор 15 монографій і понад 300 статей. Серед її головних книг — «Двадцять нарисів про українську літературу» (1984), «Образотворча література XIX ст. До Д. С. Наливайком» (1997), «П'ять німій з літератури» (2001 р.). Кіра Олександрівна була засновницею й утвердженню в українській літературі. Вона є автором першої програми літератури, підручників і хрестоматій для загальноосвітньої школи.

Дмитро Наливайко

ДІЗНАЄМОСЬ ПРО ВАЖЛИВУ ОСОБИСТІСТЬ

«Лицарем української компаративістики» називають **Дмитра Сергійовича Наливайка** (народ. 1929 р.). Відомий в Україні та світі дослідник, академік НАН України, доктор філологічних наук, почесний професор Києво-Могилянської академії, він ґрунтовно й системно вивчає історію західноєвропейської літератури. Дмитро Павличко, згадуючи роки співпраці з Д. Наливайком, наголошує: «Я став знавцем західноєвропейської літератури тому, що читав статті Наливайка... Я — його учень!».

Як справжній патріот своєї держави, Дмитро Сергійович у своїх наукових працях особливу увагу приділяє виявленню ролі української літератури в контексті розвитку світової культури. Тому не дивно, що за радянських часів він мав певні проблеми з публікацією своєї роботи за монографію «Огляд літератури: Рецепція України в літературі XI–XVIII століть». Дмитро Наливайко було присуджено Національну премію України ім. Т. Шевченка.

З любов'ю до тих, хто розбудовував курс «Зарубіжна література»

Дмитро Затонський

ДІЗНАЄМОСЬ ПРО ВАЖЛИВУ ОСОБИСТІСТЬ

Серед тих, хто стояв біля витоків розбудови шкільного курсу зарубіжної літератури, який з'явився в Україні одразу після набуття державою незалежності, був відомий український учений-літературознавець **Дмитро Володимирович Затонський (1922–2009 рр.)**. Доктор філологічних наук, професор, академік Національної академії наук України, член Європейської академії наук і мистецтв (Австрія), автор 12 монографій та сотень статей, що видавалися майже всіма європейськими та навіть китайською мовами, Дмитро Затонський чимало зробив для становлення і розвитку шкільного предмету «Зарубіжна література», взяв участь у створенні підручників, хрестоматій, посібників та учнів.

Його ґрунтовні праці, дослідження, присвячені творчості І. В. Гете, М. Сервантеса та ін., й сьогодні є предметом дослідження. Йому було присуджено найвищу нагороду України — Національну премію ім. Т. Шевченка.

Корифеї курсу

Тамара Денисова

ЗІ СКРАЄВ ЛІТЕРАТУРИ

КРИТИЧНОЇ ДУМКИ

«...вся американська література XX століття — це розповідь про самотню людину, про трагічне відчуження і спроби подолати його — мужністю, добротою, любов'ю, прилученням до конкретної community², спільним минулим або єдністю самосвідомості».

Тамара Денисова, український літературознавець

Дмитро Наливайко є співавтором багатьох шкільних програм із зарубіжної літератури, а також навчальних посібників та підручників.

Основні рубрики підручника

«У творчій майстерні письменника»

«Читаємо, обговорюємо, розмірковуємо»

«Підсумовуємо вивчене»

У ТВОРЧІЙ МАЙСТЕРНІ ПИСЬМЕННИКА

Олександр Пушкін працював над романом «Святий Онегін» майже вісім років. Роман був розпочатий поетом ще 1823 р. й завершений 1830 р. Але навіть після завершення свого твору Олександр Сергійович продовжував над ним працювати. Так, 1831 р. він переробив останній, восьмий розділ і написав лист Онегіна до Татяни.

Безумовно, що за такий тривалий період у Росії відбулося багато змін. І якщо перші розділи «Онегіна» писалися на тлі патріотичного злету в країні, пов'язаного з перемогою в війні 1812 р., то закінчувалася робота похмуру епоху життя країни — період заборони руху й краху сподівань. Усе це знайшло своє в пушкінському романі, у якому проаналізовані й ці події, що відбулися.

Події у творі розгортаються в період 1819–1821 цей час створювалися тип людини, що знайшла собі в головному герої роману О. Пушкіна.

«До таємниць мистецтва слова»

УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД

В Україні творчість Бальзака став відомою ще за життя письменника завдяки російським перекладам, які почали з'являтися в журналах й окремих виданнях з 30-х років минулого століття. З нею був обізнаний Т. Шевченко, про якого хоча б твори про бальзаківські твори в його поезії. Франка творець «Людської комедії» був одним з найвідоміших реалістичної традиції й французької й російської літератури, і саме в такому плані він його характерні статті. Творчість Бальзака викликала зацікавленість українських письменників-реалістів другої половини XIX ст., від Марка Вовчка до Миколи Коцюбинського. Клади твору Бальзака українською мовою починають з останньої третини XIX ст.

Але широке виходження Бальзака в українську культуру виступає вже за радянських часів. Він належить до тих письменників-класиків, яких багато перекладали українською у 20–30-х роках.

За Дмитром Наливайком, українським літературознавцем.

ДО ТАЄМНИЦЬ МИСТЕЦТВА СЛОВА

ІНТЕР'ЄР У ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ. ПОНЯТТЯ ПРО ПСИХОЛОГІЗМ

Художньому твору для розкриття його історичного контексту або зображення епохи, у якій живе та діє персонаж, чи з метою глибокого розкриття характеру літературного персонажа важлива роль відводиться зображенню інтер'єру.

Інтер'єр у художньому творі (від фр. *interieur* і лат. *interior* — внутрішній) — це опис внутрішніх приміщень і предметів, які опосередковано оточують персонажа.

Найважливіша функція інтер'єру — відкривати ті чи інші специфічні риси, смаки, захоплення, значить те уподобання персонажа. Таким чином, інтер'єр є опосередкованим засобом характеристики персонажа.

Зарубіжна література

О. О. Ісаків, Ж. В. Климко, А. О. Мельник, О. К. Білчик

1. Уявіть собі журналістом, який пише нарис про Бернарда Шоу. Яку назву й чому саме таку ви обрали б для своєї публікації? Проаналізуйте поведінку й правдивість такого висловлювання. Можливо, Бернарда Шоу в цьому театрі намагаються зацікавити формою його дискусії, а також повне асимілювання комедії і трагедії.

Розгляньте давньогрецький міф про Пігмаліона з однойменною грою Бернарда Шоу. Що в неї спільного, а що — відмінного? Заведіть приклади парадоксу в комедії «Пігмаліон». З якою метою автор використовує цей художній засіб? Яким особисто для вас виявилися цікавими образи Еліза, Пігмаліона й містера Дугласа?

Які хотіли б ви знати хід подій або кінцевої гри «Пігмаліон»? Чи так, то як саме й чому? Згадайте, як історична подія Шоу знайшли відображення в його творі.

Наприклад, у драматичних творах Шоу, історичні реалії й парадокси в комедії «Пігмаліон». З якою метою автор використовує цей художній засіб? Яким особисто для вас виявилися цікавими образи Еліза, Пігмаліона й містера Дугласа?

Які хотіли б ви знати хід подій або кінцевої гри «Пігмаліон»? Чи так, то як саме й чому? Згадайте, як історична подія Шоу знайшли відображення в його творі.

Психологічне

1. Уявіть собі журналістом, який пише нарис про Бернарда Шоу. Яку назву й чому саме таку ви обрали б для своєї публікації? Проаналізуйте поведінку й правдивість такого висловлювання. Можливо, Бернарда Шоу в цьому театрі намагаються зацікавити формою його дискусії, а також повне асимілювання комедії і трагедії.

Розгляньте давньогрецький міф про Пігмаліона з однойменною грою Бернарда Шоу. Що в неї спільного, а що — відмінного? Заведіть приклади парадоксу в комедії «Пігмаліон». З якою метою автор використовує цей художній засіб? Яким особисто для вас виявилися цікавими образи Еліза, Пігмаліона й містера Дугласа?

Які хотіли б ви знати хід подій або кінцевої гри «Пігмаліон»? Чи так, то як саме й чому? Згадайте, як історична подія Шоу знайшли відображення в його творі.

Наприклад, у драматичних творах Шоу, історичні реалії й парадокси в комедії «Пігмаліон». З якою метою автор використовує цей художній засіб? Яким особисто для вас виявилися цікавими образи Еліза, Пігмаліона й містера Дугласа?

Які хотіли б ви знати хід подій або кінцевої гри «Пігмаліон»? Чи так, то як саме й чому? Згадайте, як історична подія Шоу знайшли відображення в його творі.

Наприклад, у драматичних творах Шоу, історичні реалії й парадокси в комедії «Пігмаліон». З якою метою автор використовує цей художній засіб? Яким особисто для вас виявилися цікавими образи Еліза, Пігмаліона й містера Дугласа?

Які хотіли б ви знати хід подій або кінцевої гри «Пігмаліон»? Чи так, то як саме й чому? Згадайте, як історична подія Шоу знайшли відображення в його творі.

Наприклад, у драматичних творах Шоу, історичні реалії й парадокси в комедії «Пігмаліон». З якою метою автор використовує цей художній засіб? Яким особисто для вас виявилися цікавими образи Еліза, Пігмаліона й містера Дугласа?

Які хотіли б ви знати хід подій або кінцевої гри «Пігмаліон»? Чи так, то як саме й чому? Згадайте, як історична подія Шоу знайшли відображення в його творі.

Наприклад, у драматичних творах Шоу, історичні реалії й парадокси в комедії «Пігмаліон». З якою метою автор використовує цей художній засіб? Яким особисто для вас виявилися цікавими образи Еліза, Пігмаліона й містера Дугласа?

Які хотіли б ви знати хід подій або кінцевої гри «Пігмаліон»? Чи так, то як саме й чому? Згадайте, як історична подія Шоу знайшли відображення в його творі.

Наприклад, у драматичних творах Шоу, історичні реалії й парадокси в комедії «Пігмаліон». З якою метою автор використовує цей художній засіб? Яким особисто для вас виявилися цікавими образи Еліза, Пігмаліона й містера Дугласа?

ЧИТАМО, РОЗМІРКОВУЄМО, ОБГОВОРЮЄМО...

1. Поділіться своїми враженнями від гри. Що вас найбільше вразило, дивувало?
2. Прочитайте авторські ремарки до першої дії п'єси. Як ви думаєте, яке значення має детальний опис кімнати для подальшого розвитку сюжету? Уявіть, що ви — театральний режисер. Усно опишіть декорації, які б запропонували для цієї дії.
3. Розкажіть, якою ви побачили поведінку героїв на початку п'єси. За допомогою яких художніх прийомів автор створює враження зовнішнього благополуччя родини Хельмерів?
4. У чому, на ваш погляд, полягає щастя Нори? А її чоловіка?
5. Висловіть пропозиції в особі діалогу Фруї Лане й Нори (для парами). Як ви характеризували Нору Хельмер?
6. Розкажіть про переживання Нори. Простежте, як автору вдається передавати стан героїв.
7. Схарактеризуйте образ Нори за підмогою сценки.

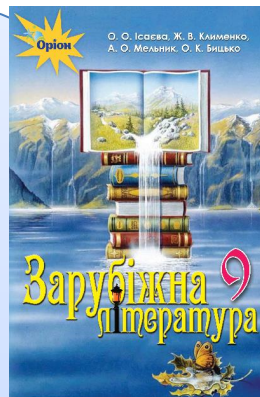
Нова форма звернення до зовнішньої жінки у скандинавській літературі, що мала або має.

З любов'ю до учня-читача

Рубрика «Українські стежини зарубіжної літератури»:

- ❖ інформація про долю перекладів художніх творів;
- ❖ про перебування письменників в Україні;
- ❖ про творчі взаємозв'язки зарубіжних і українських письменників;
- ❖ а також про особистостей, що популяризували світову літературу в Україні.

Ф. Шиллера тісно пов'язана з Україною. Багато з них митців надихали його творчість. Так, у власній праці **Шевченко** була збірка віршів Шиллера «Відомі мені». Іван Франко із захопленням говорив про художника, якому притаманний «вогненний гуніст», написав передмову до драми Ф. Шиллера «Гальс».

Коцюбинський бачив прямих зв'язків між творчістю художників вісімнадцяти Тараса Шевченка.

що осядав тих, хто впилював на її естетичні смаки, був, зокрема, і Фрідріх Шіллер, а **Юрій Федькович**, який починав свої художні шукання як німецькомовний письменник, неодноразово звертався до тем, образів і мотивів з його творів.

Шанував творчість німецького митця й Пантелеймон Куліш. Він чимало сприяв популяризації творчості Шіллера, перекладав його твори.

Знайомство українських читачів із творчістю Шиллера розпочалося у XIX ст. Твори німецького письменника в різні часи перекладали Остап Лавицький, Юрій Федькович, Борис Грінченко, Пантелеймон Куліш, Олена Пчілка, Дмитро Загул, Борис Т. Микола Лукаш, Петро Рижко та сьогодні творчість Ф. Шиллера надзасяє українським читачем, так і поезією читачів. На сценах нашої країни відбули вистави за його творами. Цікаво те, що в місті Чернівці в парку ім. Феофіла Шиллера

 УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ль — це ідеальний образ генія», — так висловився
й письменник **Олексій Гончар**. Сладщина М. Гоголя
ре відображена у творчості багатьох українських
телевізійних Кулішів і Іванів Карпенків-Карого.
Бінки й Івана Нефуса-Левицького, а також бага-
тенько безсмертний Го-

«Наш безсмертний Го-
ред Гоголем потріб-
но як перед людсько-
ю, найглибшим розу-
мінням любов'ю до лю-
дини, говорив про свого ві-
лика Тарас Шевченко.
Філософ і літературо-зна-
вець Чичковський називав
рівним представником
школи в російській літе-
ратурі Ліна Костенко
доку такі рідкі:

ть, і висновки повчальні.
любителю для пера,
йшла всі стадії печалі,
сміятися пора.

Ярослава Гладкий
Гоголь у Києві

Бюст Шиллера
на фасаді драмтеатру
в Чернівцях

УКРАЇНСЬКА СІМЕЙНИ ЗНАЧЕБНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

П'єси Бернарда Шоу справили значний вплив на розвиток українського театру. Уперше на вітчизняній сцені їх ставив **Леся Курбас** («*Кандіда*» в 1918 р. та «*Учень диявола*» в 1922 р.). Найбільшою популярністю серед українських глядачів різних час користувався п'єса «*Пігмаліон*», яка йшла на сценах багатьох українських театрів, зокрема Національного театру української драми імені І. Франка. Великий інтерес глядачів і нині викликають мюзикли «*Моя чарівна леді*», створені за мотивами «*Пігмаліона*» на музику Ф. Лоу. Їх можна побачити в театрах Києва, Вінниці, Луцька, Одеси, Сум та багатьох інших міст.

Афіша мюзиклу
«Моя чарівна леді»
в Київському
національному
академічному
театрі оперети (2015)

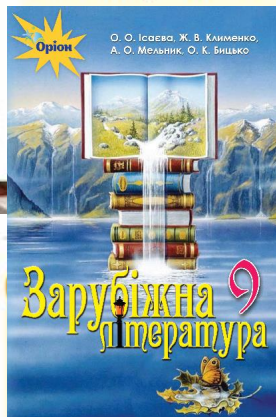
З любов'ю до
України

Літературні нотатки подорожнього

У грецькому місті Міссолонгі, де помер Байрон, на вшанування героїв боротьби за незалежність від турецького іґа створено парк. Тут можна побачити й пам'ятник Байрону, якого скульптор зобразив у албанському костюмі.

Пам'ятник Байрону
в м. Міссолонгі

У шенському музеї відвідувачам пропонують незвичайний аттракціон — «Подорож у голову Ібсена». В окремому приміщенні зберігається «циліндр Ібсена» — велетенський головний убір 4,5 метра заввишки. Потрапивши всередину, можна подивитися семиквилинний фільм за творами драматурга і спробувати дросувати хід думок літературного гени.

Кабінет Генріка Ібсена в меморіальному музеї в м. Осло

Літературні нотатки подорожнього

Скульптурні зображення Гуллівера є в різних країнах світу: Нідерландах, Бельгії, Німеччині та інших. Один із цікавих монументів встановлено в білоруському місті Орша. Свіфтівського головного героя, на долоні якого затишно розташувався ліліпут, можна побачити тут у парку «Казкова країна». А відвідувачів парку розваг на острові Узедом (Німеччина) вражає гігантська скульптура Гуллівера заввишки 36 метрів і завширшки 17 метрів. Вона є однією з найбільших скульптур у Європі.

Пам'ятник Гулліверу й ліліпутам
в Антверпені (Бельгія)

Рубрика «Літературні нотатки подорожнього»

розкриває інформацію про пам'ятники і музеї, пов'язані з літературними подіями і явищами.

З любов'ю до світу і життя

Рубрика

«Зі скарбниці літературно-критичної думки»:

ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНОЇ ДУМКИ

діляться письменники на геніальних і не писав про Гоголя, завжди уникав терміна скалати, що це абсолютно оригінальне ба-верх глибший, ніж всі письменники його ймаємо тільки поверхові сюжети, образи, смо побачити глибинний хід його бачення, говорити про геніальних письменників, их належить — Гоголь».

Мирослав Попович, український філософ й поет у прозі. Його образи, його мета-У нього немає взагалі якихось пустих рес-словом він думав, як над поетичним сло-вом. Вважає те, що у величезному прозовому творі кожне слово настільки важливе, як у короткій поезії. Це колосальний письмен-ник і унікальний талант».

Іван Малкович, український поет і видавець
«Гоголь — це безодня, а в безодню завжди зазирнути хочеться».

Владислав Троїцький, український р-
організатор фестивалю «Гог

Володимир Сляпченко.
Микола Гоголь (із серії «Обрані долею»)

ЗІ СКАРБНИЦІ ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНОЇ ДУМКИ

«За злободенністю своїх ідей, глибиною й силою художніх про-зрінь, гуманістичним пафосом творчості Шиллер — наш сучас-ник, і сьогодні, коли в нашому суспільстві девальвовані майже всі моральні цінності, він потрібен нам більше, ніж будь-коли».

Петро Рихло, український літературознавець, перекладач

«Шиллер вважав, що лише мистецтво може повернути людину до стану первісної гармонії. На думку поета, головним рушієм для зміни світу на краще є естетичне виховання людини, тобто вдоско-налення її чуття прекрасного. «Краса мусить спрямувати людей на шлях істини», — писав Шиллер.

...Краса, вважав Шиллер, лишає незгладимий слід у душі люди-ни. Вона її облагороджує, робить кращою».

Борис Шалагінов, український літературознавець

З любов'ю до літератури
і читання

Рубрика «Мистецькі передзвони»

Живопис, графіка,
скульптура, музика,
театральне
мистецтво,
кінематограф і,
власне, література
репрезентовані як
цілісний пласт
культури певної
епохи.

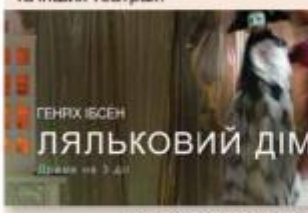
З любов'ю до літератури і
читання

Сьогодні «новий» дзвінок

Мистецькі передзвони

Уже в 1907 р., усього через рік після драматурга почали з'являтися на народному театрі (м. Львів) були «Нора», а в Молодому театрі Леся роду». Пізніше драми Ібсена йшли в Львові, Харкові, Донецьку, Дніпрі.

Про актуальність драматургії Ібсена писав новий його п'єс. Так, у 2015 р. в театрі російської драми ім. Лесі Українки прем'єра «Ляльковий дім».

Афіша вистави «Ляльковий дім»

Мистецькі передзвони

На честь Миколи Гоголя в Україні названо відомий фестиваль учасного мистецтва ГОГОЛЬFEST. Цей щорічний міжнародний фестиваль об'єднує в єдиному інтерактивному просторі різні види мистецтва — музику, танок, театр, сценографію, живопис, дизайн, кіно та інші. Ідея створення такого мультикультурного фестивалю належить режисеру Владиславу Тройцькому. ГОГОЛЬFEST прагне стати обличчям України, як відомий кінофестиваль у Каннах став обличчям Франції. Організатори фестивалю для участі в його заходах запрошують відомих у всьому світі представників мистецтва.

Путівник фестивалю (2015)

Згадування в творчості

Мистецькі передзвони

Образ героїні народних німецьких легенд — надзвичайно популярний у літературі, окрім Генріха Гейне, як Клеменс Брентано (Німеччина), Осип Мандельштам (Росія). При цьому багатьох художників. Вважається, що живопису досягли найбільших успіхів якими так багата їхня батьківщина. Зокрема, які зображали Лорелею, були К. Бегас (1794–1854) та В. Край (1828–1889). Музичну інтерпретацію німецької легенди можна почути у творах Р. Вагнера, Ф. Мендельсона, П. Чайковського. Цікавиться нею й сучасні музиканти. Наприклад, у репертуарі легендарної німецької англомовної рок-групи «The Scorpions» нещодавно (альбом 2010 р.) з'явилась пісня «Lorelei». Звісно, що йдеться в ній про кохання. Образ річкової феї відтворено також і в скульптурі. Зокрема, на вершині скелі Лорелей, що неподалік від міста Санкт-Гарсхаузен (Німеччина), можна побачити білосніжну мармурову Лорелей (скульптор — М. Вененца), а біля підніжжя скелі — бронзову (скульптор — Н. Юсупова).

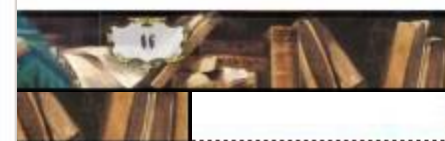
Та саме оспівана Генріхом Гейне златокоша Лорелей стала обличчям роману Німеччини.

Йозеф Бегас.
Лорелей (1835)

Маріано Вененца.
Лорелей

Рубрика «Читачу ХХІ століття»:

ЧИТАЧУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У літературному світі існує декілька міжнародних премій, отримати які мріє кожний письменник. Але, безперечно, найпрестижнішою міжнародною винагородою в галузі літератури є **Нобелівська премія**. За заповітом шведського підприємця та винахідника Альфреда Нобеля 1895 р., від 1901 р. вона щорічно присуджується за найбільші досягнення в галузі фізики, хімії, фізіології або медицини та літератури, а також за особливі результати у справі миру (Нобелівська премія миру).

Медаль Нобелівської премії з літератури

Серед лауреатів Нобелівської премії з літератури в різні час були такі письменники, як **Редьярд Кіплінг** (1907), **Бернард Шоу** (1925), **Ернест Хемінгуей** (1954), **Борис Пастернак** (1958), **Генріх Белль** (1972), **Світлана Алексієвич** (2015) та інші.

Серед українських письменників претендентом на Нобелівську премію був **Іван Франко**, який, на жаль, не дочекався її присудження, а за правилами премія вручається лише живим. Висувалися на премію також **Улас Самчук**, **Павло Тичина**, **Микола Бажан**, **Олесь Гончар**, **Тодось Осьмачка**, **Ліна Костенко**, **Ісмаїл Бєл Гаспринський**. Але, мабуть, найтрагічніша доля була у **Василі Стусі**, якого висунув на отримання премії німецький письменник **Генріх Белль** у 1985 р. Проте **Василь Стус** помер під в'язання в тюремному карцері 3 вересня 1985 р.

2016 р. Нобелівську премію з літератури отримав американський співак, поет і музикант **Боб Ділан**, який став одним із символів молодіжного руху 60-х років ХХ століття у всьому світі. Найвідомішою його піснею стала «**Лиш відповість**» (*Blowin' in the wind*), у якій є слова, співзвучні цьому часу:

Скільки доріг людині пройти,
щоб справді людиною стати?
І скільки голубка морів пролетить,
щоб берег свій відшукать?
І скільки снарядів ще рвонуть,
і коли заборонять війну?
Лиш вітер тобі на це відповість.
Лиш вітер тобі відповість.

Переклад з англійської
Миколи Байдюка

Боб Ділан — лауреат
Нобелівської премії
з літератури 2016 р.

ЧИТАЧУ ХХІ СТОЛІТТЯ

В історії відомі факти масового спалення книжок. Однією з найбільших трагедій стало знищення книжок у Німеччині. У цей день у Берліні, а також в деяких інших містах країни були знищені на вогнищі книжки, які відповідали ідеології гітлерівського режиму. На згадку про це в 1995 р. на одній із центральних площ Берліна Бебельсплатц споруджений меморіал «Книги, що пішли під землю» роботи скульптора **Міхі Ульманна**. За задумом автора, центри площі під товстим склом розташована яскраво освітлена кімната з порожніми книжковими полицями, а поруч на табличці використана цитата **Генріха Гейне**: «*Це була лише прелюдія, там, де сплячуть книжки, згодом сплячуть і люди*».

Меморіал «Книжки, що пішли під землю» в Берліні

Розпочинаючи з 1947 р., як нагадування про цей ганебний день в історії Німеччини, щороку 10 травня відзначають як День книг.

О. О. Ісєва, Ж. В. Каменко,
А. О. Мельник, О. К. Вицько

ЧИТАЧУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У своїх творах **Рей Бредбері** передбачив появу деяких сучасних технічних пристроїв. Не став винятком і роман «**451° за Фаренгейтом**». Так, механічні банківські роботи, описані у творі Бредбері, — це, по суті, добре відомі нам банкомати, телевізійна стіна, за допомогою якої люди спілкуються одне з одним на великій відстані, — це не тільки аналог сучасних плазмових телевізорів, а й та стіна популярної соціальної мережі Facebook, через яку багато з нас відправляють й отримують повідомлення. Радіоприймачі «Черепашки», які носили у вухах герої твору, є прямим прототипом сучасних навушників і портативних плеєрів, що з'явилися лише через 26 років після появи роману.

Обкладинка першого видання роману (1953)

З любов'ю до
учня-читача

ДІЗНАЄМОСЯ ПРО ВИДАТНУ ОСОБИСТІСТЬ

Він любив шокувати публіку. І йому це добре вдавалося робити. Так, у 24 роки на суд членів комісії Паризького салону — однієї з найпрестижніших виставок Франції — він приніс роботу «Людина зі зламаним носом», у якій ніс був зламаний так природно, що деякі дами ледь не знепритомніли. Так міг учинити тільки він, видатний французький скульптор — **Франсуа Огюст Рене РОДЕН (1840–1917)**.

На честь автора «Мислителя» й «Поцілунка», скульптурної групи «Громадяни Кале», пам'ятників Віктору Гюго й Оноре де Бальзаку був названий кратер на Меркурії. Більшість своїх творів він заповідав французькому народові.

Одна з фінальних робіт Родена — скульптура Оноре де Бальзака, поява якої спричинила справжній скандал у французькому суспільстві. Чотири роки скульптор шукав образ, який би повністю задовольняв його уявлення про великого романіста. Труднощі полягали в тому, що Роден ніколи не бачив Бальзака. У нього були лише літературні описи зовнішності письменника, його прижиттєві портрети різних років та карикатури. На основі цих матеріалів у майстра склалася модель реального Бальзака. Так з'явився роденівський Бальзак — скульптура, яка зображає письменника з високо піднятою головою, що увінчує його велике тіло, сховане під просторим, спадаючим до землі плащем. Ця робота Родена стала певною пластичною матеріалізацією письменницької праці. Спільнота літераторів, що замовила скульптору цей пам'ятник, не сприйняла задум майстра й відмовилася від свого замовлення, не знайшовши портретної схожості з письменником. Роден виступив на свій захист у пресі: «Якщо істина має померти — наступні покоління розламають на шматки мого Бальзака. Якщо істина не підлягає загибелі — я вам пророчу, що моя статуя здійснить свій шлях...».

Майстер був правий. Бронзовий пам'ятник Бальзаку, схожий на скелю, 1939 р. був установлений у Парижі на перехресті бульварів Распай і Монпарнас.

Огюст Роден.
Оноре де Бальзак

З любов'ю до світу і життя

Рубрика «Дізнаємося про видатну особистість»:

Згадуємо у вихідній дові

ДІЗНАЄМОСЯ ПРО ВИДАТНУ ОСОБИСТІСТЬ

Іван МАЗЕПА — гетьман Війська Запорозького козацької держави на Лівобережній (1704) та всій Наддніпрянській Україні (1704–1710) військовий, політичний і державний діяч, меценат, покровитель національної культури, мистецтва, науки, православної церкви. Він походив з давнього українського шляхетського роду, основі якого були розташовані на Правобережжі України неподалік від Білої Церкви. Його батько був воякою в війську Богдана Хмельницького. Великий вплив на формування Мазепи справила його мати, добре освічена жінка, яка гаряче любила рідну землю.

Навколо особистості Мазепи вже три століття точаться гострі перекони, зустрічаються різні, часто протилежні погляди. Одні називають його героїчною особистістю, інші — зрадником. Давайте розберемося, чому ж з'явилися настільки різні трактування. І хто наполегливо домагається нависати ярлик зрадника українському гетьману? Цей процес є результатом прийняття офіційної імперської версії, створеної в кінці XVIII ст. Саме за його наказом Мазепа був проголошений зрадником. Однак версія «зрадництва Мазепи» не була прийнята справжніми патріотами України, які бачили і бачать в ньому борця за свободу українського народу, ні більшістю західноєвропейських істориків науки і культури. Договором між шведським королем Карлом XII, гетьманом Мазепою та Запорозькою Січчю Україна визнана незалежною державою. Науковці відзначають величезну роль Мазепи в українській історії як особистості, що обстоювала волю України. У 2015 р. в Полтаві було споруджено пам'ятник Мазепі як видатному державно-політичному й культурному діячу кінця XVII — початку XVIII ст. і яскравому символу руху українського народу до незалежності. А з 2003 р. в цьому місті проходить Всеукраїнський фестиваль «Мазепа-фест», на якому письменники й композитори представляють свої літературні та музичні твори, відбуваються зустрічі з діячами культури.

Пам'ятник
Івану Мазепі в Полтаві
(2015)

презентовано відомості про особистостей, долі яких спонукають замислитися.

О. О. Ісаєва, Ж. В. Кименко,
А. О. Мельник, О. К. Вілько

Рубрика «Цитата для душі»

Цитата для душі від Тараса Шевченка

- ◆ Улюбленець долі — поет! Він бачить діброви, які ще дрімать у жолудях, веде бесіду з поколіннями, які ще не народились. Вони нашіптують йому свої таємниці, а він розбавляє їх потім на базарах і площах. Та голос його забиває гомін повсякденних пристрастей. Мало хто його слухає, ніхто його не розуміє. Фрідріх Шлегель² назвав історика пророком минулого, ще з більшим правом можна назвати поета — істориком майбутнього.
- ◆ Велич світу завжди перебуває у відповідності з величчю духа, який дивиться на нього. Добрий знаходить тут, на землі, свій рай, злий уже тут має своє пекло.
- ◆ Кожна людина є художником свого власного життя, що черпає силу й натхнення в самому собі.

Цитата для душі від Йоганна Вольфганга Гете

- ◆ Треба поливати власний сад, якщо ми не можемо дати дощу всій країні.
- ◆ Людина пізнає світ через пізнання самої себе, а себе — через пізнання світу.
- ◆ Знайомлячись із людиною, я передовсім запитую, чим вона займається. Як? У якій послідовності? І відповідь на ці запитання визначає мою думку про неї на все життя.
- ◆ Лиш той життя і волі гідний, хто б'ється день у день за них.

містить такі висловлювання письменників, які захочеться перечитати і замислитися, прийняти для себе або вступити в дискусію.

**З любов'ю до
учня-читача**

Цікаві, інтерактивні, сучасні завдання за прочитаним твором

запропонувати свій варіант «дудла»

намалювати афішу до вистави або обкладинку

З любов'ю до учня-читача

створити буктрейлер або постер

підготувати режисерський коментар

скласти кіносценарій фрагменту твору

багато інших

Підручкова палітра

1. Прокоментуйте думку російського письменника, філософа Д. Мережкінського про лірику О. Пушкіна: «Він правдивий формою, відлучений, як козаний камінь. Але, коли адже заморозив, не навіяв йому особливого значення, мало відступити про те, що скажуть поціновувачі. Мистецтво для нього — а не гра. Він писав як мисливий зорю — ліричний реєстр».
2. Укладіть карту подорожей О. Пушкіна Україною.
3. Назвіть основні теми й мотиви поезії О. Пушкіна.
4. Укажіть найкраще з творчості О. Пушкіна, на ваш погляд.

«Дудла», присвячений дню народження О. С. Пушкіна

са Г. Ібсена «Ляльковий дім» — про ...

и Кілер, що покладена в основу п'єси, ...

ого твору «Історія одного кохання».

ни погоджуєтесь ви з думкою, що Олівера й Джонні можна назвати закоханими Ромео і Джульєттою? Аргументуйте свою відповідь.

модельте постер до повісті «Історія одного кохання». Продумайте слоган. Ілюстраційний матеріал, кольорову гаму.

до складіть у групі і складіть кіносценарій за одним із фрагментів повісті Сігала «Історія одного кохання». Свої записи оформіть у вигляді таблиці.

НАЗВА ЕПІЗоду	МІСЦЕ ДІЛ	ДІЮВІ ОСОБИ
Зміна плану зображення (загальний, середній, крупний)	Звукове оформлення епізоду (періоди тиші, звуки шепоту, діалоги, звуковий текст, музика)	Рекомендації для акторів

6. За складанням власного кіносценарію за допомогою доступних вам засобів (наприклад, мультимедіа в телефоні) зніміть епізод фільму. Презентуйте його класу.

7. Ознайомтеся з рецензією на фільм.

8. Дайте свою оцінку фільму.

14. Уважно розгляньте ілюстрації до твору — Сави Бродського (1), Бориса Кустодієва (2) і Натаня Альтмана (3). Порівняйте їх із прочитаним твором.

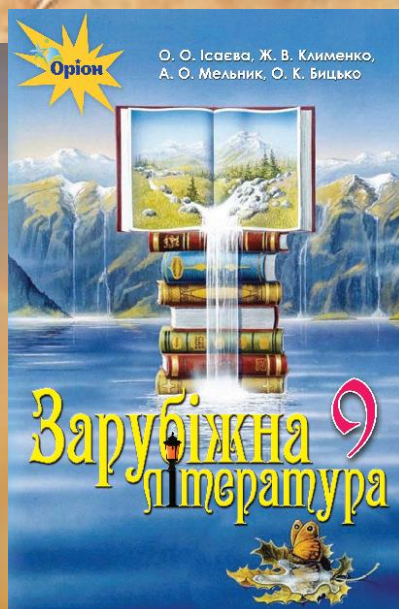
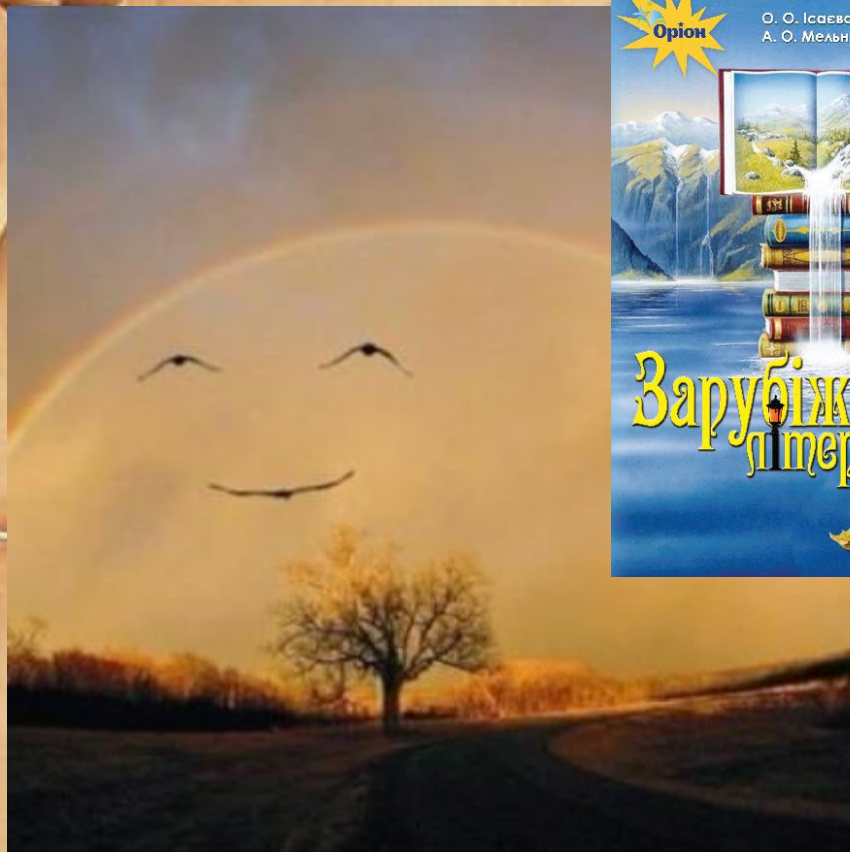
15. У парях складіть режисерський коментар до екранізації твору «Шанель» або буктрейлер за прочитаним твором.

16. Підготуйте рекламний ролик до теми «Лермонтов в Україні».

Орієнт

О. О. Ісаєва, Ж. В. Клименко, А. О. Мельник, О. К. Бицько

Зарубіжна література 9

*З любов'ю автори підручника:
О.Ісаєва, Ж.Клименко, А.Мельник,
О. Бицько та весь творчий колектив
видавництва «Оріон».*

Отже, читайте
і розмірковуюйте,
не
погоджуйтеся
і сперечайтесь,
пізнавайте себе
і навколишній
світ разом із
нашим
підручником!